

Frikommuner i Danmark. Af Claus Madsen og Bent Schou. København, Forlaget Politiske Studier, 1986. Bind 1-2. (Den fri kommune – deltagere, regler og baggrund. Delrapport, 1-2).

1. Forsøg med det kommunale selvstyre. (179 s.).
2. Modernisering og decentralisering i den offentlige sektor. (263 s.). (Bind 2 er alene forfattet af Bent Schou).

Emne:

Frikommuneforsøget og frikommunerne som led i moderniseringen af den offentlige sektor.

Bind 2 er en analyse af den offentlige sektors udvikling siden 1960'erne – behandlingen af frikommuneforsøget udgør kun en mindre del.

Problemstilling og synsvinkler:

Bind 1 er en undersøgelse af frikommuneforsøget i dets allerførste fase i 1985, på det tidspunkt hvor det egentlige forsøgsarbejde først var ved at komme i gang. Der er beskrivelser af udvælgelsen af kommuner, frikommunelovgivningen, indholdet i frikommuneforsøgene og en analyse af de forskellige interesser og konflikter omkring forsøget. Dette bind omtales ikke yderligere.

Problemstillingen i bind 2 går ud på at sætte frikommuneforsøget ind i den generelle udvikling i den offentlige sektor, med fokus på kommunerne. Angrebsvinklen er analytisk, men der inddrages empiriske undersøgelser. Specielt relevant i denne sammenhæng er kap. 6, »Kritikken i kommunerne« (s. 144-189), hvor der er en gennemgang af de interviewundersøgelser bl.a. af kommunalpolitikernes holdninger til decentralisering og kommunalt selvstyre, som blev gennemført i forbindelse med forskningsprojektet »Statslig styring, lokalsamfund og kommunalpolitik« i begyndelsen af 1980'erne. (En række af de forskere, der deltog i projektet har offentliggjort arbejder, som er baseret på samme materiale).

»Kritikken i kommunerne« tegner et billede af det kommunale styres vilkår omkring 1980, hvor decentraliseringen efter kommunalreformen er klemt mellem en fortsat statslig detaljstyring, stramme økonomiske rammer, en voksende professionalisering – med tendens til svækkelse af politikerne i forhold til administrationen – og et voksende pres fra forskellige brugergrupper.

Tilsammen opfattes denne udvikling som en »afpolitiserings« af den offentlige sektor, fordi den politiske styring og den politiske decentralisering er svækket.

Udviklingen i perioden derefter, hvor der iværksættes en række reformer og modernisering af den offentlige sektor, ses til gengæld som et forsøg på at genvinde den politiske styring, altså en »repolitiserings«. Denne udvikling gælder den offentlige sektor både på lokalt og centralt niveau, og frikommuneforsøget ses som et bidrag hertil.

Konklusioner og evt. forslag:

Frikommuneforsøget vurderes generelt som et forbedring af det kommunale selvstyre, men implikationerne for det kommunale demokrati vil afhænge af den måde, frikommuneforsøgene gennemføres, f.eks. om de kommunale beslutningsprocesser åbnes for deltagelse af borgere og brugere.

(9)

Bibliografiske data:

Schou, Bent

Tre år med frikommuneforsøg – succes eller fiasko? – fornyelse eller stagnation? Rapport om en spørgeskemaundersøgelse, december 1987 – februar 1988. Roskilde, Roskilde Universitetscenter, 1988. (60 s.). (Forskningsrapport. Roskilde Universitetscenter. Institut for Samfundsøkonomi og planlægning, 1988:1).

Emne:

Evaluering af frikommuneforsøget.

Problemstilling og synsvinkler:

Evalueringen er baseret på en spørgeskemaundersøgelse af samtlige frikommuners borgmestre. 24 af de 27 frikommuner (inkl. amter) svarede.

Undersøgelsen viser, at et meget stort antal af de oprindelige ideer til forsøg sorteres fra i processen. Først ved at mange ideer ikke bliver omsat i egentlige forslag, dernæst at kommunalbestyrelsen afviser dem, og endelig når kun ca. halvdelen af de endelige forslag frem til godkendelse i ministerierne og efterfølgende iværksættelse. I denne forbindelse kritiseres nogle af fagministeriernes ombudsmand for at mangle forståelse for forsøgene, at de er negative over for forandringer og bange for at miste kompetence (s. 12). Generelt er der imidlertid tilfredshed med forsøgsmodellen.